

ЛІТЕРАТУРА:

1. Благута Р.І., Сергієнко Л.О., Устюгова О.Є. "Кримінальний процес України (у питаннях та відповідях) навчально-методичний посібник Львів-2010р.- 500 с.
2. Полях А.М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 / А.М. Полях; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2009. — 20 с. — укр.
3. Костін М.І. Контрабанда. Доказування обставин вчинення злочину на досудовому слідстві / М.І.Костін // Монографія. — К.: «ДІЯ», 2003. — 185с.
4. Стригун Д.Ю. Проблеми використання судових експертиз при розслідуванні контрабанди наркотичних засобів / Д.Ю.Стригун // Економіка, фінанси, право. — 2010.- № 3. - С. 30-33.
5. Результати роботи в напрямку боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил за 10 місяців 2011 року 2011/11/10 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ses-help.org.ua/articles/5181/>.
6. Музыка А.А. Квалификация органами внутренних дел преступлений, совершаемых на почве наркомании: Учебное пособие / А.А. Музыка // — К.: НИИРИО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1988. — 88 с.

УДК 342.9:339.543:615.2

О.М. Шевчук, здобувач кафедри адміністративного права НУ «Юридична академія України ім. Я. Мудрого»

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ, ЯКІ ВІДНОСЯТЬ ДО ГРУПИ «ПРИКРИТТЯ» ТА «РИЗИКУ»

Статтю присвячено актуальному питанню митного контролю та митного оформлення лікарських засобів, які відносяться до груп «ризик» та «прикриття», при переміщенні окресленого виду товару через митний кордон України. Наведено визначення товарів, які відносяться до груп «ризик» та «прикриття», указано мету створення таких груп, сформульовано особливості здійснення митного контролю та митного оформлення вищезазначених категорій ліків, визначено перелік документів, необхідних для митного контролю та оформлення лікарських засобів, які відносяться до груп «ризик» та «прикриття», проаналізовано накази регіональних митниць, що стосуються митного оформлення таких лікарських засобів.

Ключові слова: група «ризик», група «прикриття», лікарські засоби, митний контроль, митне оформлення.

Статья посвящена актуальному вопросу таможенного контроля и таможенного оформления лекарственных средств, относящихся к группам «риска» и «прикрытия», при перемещении указанного вида товара через таможенную границу Украины. Приведены определения товаров, которые относятся к группам «риска» и «прикрытия», указана цель создания таких групп, сформулированы особенности таможенного контроля и таможенного оформления вышеупомянутых категорий лекарств, определен перечень документов, необходимых для таможенного контроля и оформления лекарственных средств, относящихся к группам «риска» и «прикрытия», проанализированы приказы региональных таможен, касающихся таможенного оформления таких лекарственных средств.

Ключевые слова: группа «риска», группа «прикрытия», лекарственные средства, таможенный контроль, таможенное оформление.

This article is devoted to the current issue of customs control and clearance of drugs belonging to groups «at risk» and «cover» while moving the specified type of goods across the customs border of Ukraine. The definitions of

items that belong to groups «at risk» and «cover», stated aim of such groups, especially formulated customs control and clearance of the above categories of drugs, the list of documents required for customs control and clearance of drugs belonging to the groups «at risk» and «cover», analyzed the orders of regional customs relating to customs clearance of such drugs.

Keywords: *group «at risk», group «cover», drugs, customs control, customs clearance.*

Актуальність. Забезпечення прав і свобод людини в ситуаціях, коли негативні фактори фармацевтичного характеру негативно впливають на життєдіяльність українців, набуває нагального значення. Питання захисту громадян України від незаконно ввезених лікарських засобів і контролю за їх якістю та безпекою постають особливо актуальними, адже використання неякісних, фальсифікованих, контрафактних лікарських засобів становлять під загрозу життя і здоров'я громадян. З метою уникнення дії таких факторів державою застосовується досить широкий спектр митно-правових заходів, в тому числі забезпечення процедур митного контролю та оформлення.

Разом з тим, проваджений процес реформування діяльності митної служби України обумовлює створення уніфікованих та прозорих правил митного контролю лікарських засобів, орієнтованих на загальноприйнятні міжнародні норми, що на сьогодні визначає окреслене питання як одне з найактуальніших у митній справі.

Аналіз останніх досліджень. Вивченню питань митних відносин в сфері митного контролю присвятили свої роботи Д. М. Бахрах, В. Я. Настюк, Ю. М. Дьомін, Є. В. Додін, Б. М. Габричидзе, С. В. Ківалов, П. В. Пашко, Д.В. Приймаченко, А.Б. Новікова, С.І. Пахомова, Т. В.Корньєва, А. В. Мазура, Р. Б. Шишка, М. Г.Шульга та ін. Не зважаючи на проведений аналіз сучасного стану й надані практичні рекомендації з удосконалення процедур митного контролю та оформлення лікарських засобів, які привнесли значний внесок у розвиток митних правовідносин, на жаль, особливості митного контролю лікарських засобів, які відносяться до групи «прикриття» та «ризик», при їх переміщенні через митний кордон України залишилися поза увагою науковців та потребують ґрунтовного аналізу.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей митного контролю та оформлення лікарських засобів, які відносяться до групи «прикриття» та «ризик», при переміщенні окресленого виду товарів через митний кордон України.

Виклад основного матеріалу. Специфіка лікарських засобів полягає у вирішенні питань загальнодержавного значення, задоволенні потреб населення, спрямованих на охорону здоров'я, збереження генофонду нації тощо [1, 8]. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про лікарські засоби», лікарські засоби – це речовини або їх суміші природного, синтетичного чи біотехнологічного походження, які застосовуються для запобігання вагітності, профілактики, діагностики та лікування захворювань людей або зміни стану і функцій організму. Згідно з цим законом, до лікарських засобів належать [2]:

- а) діючі речовини (субстанції);
- б) готові лікарські засоби (лікарські препарати, ліки, медикаменти);
- в) гомеопатичні засоби ;
- г) лікарські косметичні засоби;
- д) лікарські домішки для харчових продуктів;
- є) засоби, які використовуються для виявлення збудників хвороб, а також боротьби із збудниками хвороб або паразитами.

Забезпечення захисту життя та здоров'я українських громадян, їх законних прав та інтересів у сфері правових відносин, що виникають при переміщенні товарів (у тому числі лікарських засобів) через митний кордон України, є однією з функцій митної політики, як складової внутрішньої та зовнішньої політики держави [3, 21] Слід зазначити, що митна політика фактично є системою заходів, що використовуються державою в митному оподаткуванні, контролі і митному оформленні лікарських засобів.

Порядок ввезення зареєстрованих лікарських засобів нормативно закріплено Законом України «Про лікарські засоби» [2], а порядок ввезення незареєстрованих ліків – Наказом МОЗ України «Порядок ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів» від 26.04.2011 № 237 [4].

Порядок переміщення лікарських засобів через митний кордон України нерозривно пов'язаний із здійсненням митними органами процедур митного контролю і митного оформлення (ст. 40, 45, 81, 86 МК України) [5].

Варто зауважити, що згідно з МК України, митний контроль – це сукупність заходів, що здійснюються митними органами в межах своєї компетенції з метою забезпечення дотримання норм діючого вітчизняного законодавства (п. 15 ст. 1 МК України) [5]. Митний контроль щодо лікарських засобів спрямований на забезпечення державними органами, підприємствами, фізичними особами порядку переміщення лікарських засобів через митну територію України [6, 104-105].

Виконання митним органом процедур, які пов'язані із закріпленням результатів митного контролю переміщуваних через митний кордон України товарів і транспортних засобів і мають юридичне значення для їх подальшого використання, називається митним оформленням (п. 14 ст. 1 МК України) [5].

Перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, затверджено у однойменній Постанові Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2006 р. № 80 [7]. Серед переліку документів, які необхідні для здійснення митного контролю та оформлення, повинні бути надані документи, що містять відомості, необхідні для визначення коду товару згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (далі - УКТ ЗЕД) [7; 8].

Відмітимо, що розподіл товару згідно з УКТ ЗЕД дає змогу виявити узагальнені характеристики їхньої якості й установити необхідну номенклатуру показників якості кожної групи товарів, правильно проводити економічні операції, і з обліком узагальнених групових характеристик проводити кодування товару [9, 314].

Оскільки деякі юридичні особи шляхом здійснення декларування товарів не за своїм найменуванням та за невідповідним кодом товару згідно з УКТ ЗЕД ухиляються від сплати податків та зборів у повному обсязі, то з метою запобігання таким випадкам було створено нормативний перелік товарів груп «ризик» і «прикриття», що визначається Державною митною службою України (далі – Держмитслужба).

Товари групи «ризик» – це товари, щодо яких існує можливість декларування не за своїм найменуванням і які по відношенню до інших товарів, подібних за складом та функціями, мають значну різницю в ступені оподаткування та заходах нетарифного регулювання (Наказ Держмитслужби України «Про зат-

вердження Технологічної схеми роботи відділу номенклатури та класифікації товарів при взаємодії з оперативними підрозділами Київської регіональної митниці» від 31.12.2003 р. № 1517) [10].

Під товарами групи «прикриття» мають на увазі продукцію, що з достатнім ступенем імовірності може декларуватися замість товарів групи «ризик» (Наказ Держмитслужби України «Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками та Положення про систему аналізу й селекції факторів ризику при визначенні окремих форм митного контролю» від 27.05.2005 № 435) [11].

Слід нагадати, що класифікація УКТ ЗЕД стосовно лікарських засобів базується на суттєвій функціональній ролі лікарського засобу впливати на організм людини з лікувальною метою і не ставить за основний критерій хімічну структуру препарату [12, 10-11]. Лікарські засоби відносяться до розділу IV «Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості», групи 30 «Фармацевтична продукція», позиції 3001-3006, які свою чергу поділяються на підпозиції, категорії та підкатегорії [13].

Лікарські засоби, які ввозяться на митну територію України та класифікуються згідно товарного коду 3004, відносяться митною службою до групи «ризик» або групи «прикриття». До товарних підпозицій 3004 відносяться: 3004 10 – ліки, що містять пеніциліни або із вмістом стрептоміцинів; 3004 20 – ліки, що містять інші антибіотики; 3004 31 – ліки, що містять інсулін; 3004 32 – ліки, що містять гормони кори надниркової залози; 3004 39 – інші; 3004 40 – ліки, що містять алкалоїди, але без вмісту гормонів, інших сполук товарної позиції 2937 або антибіотики; 3004 50 – інші лікарські засоби, що містять вітаміни або інші сполуки товарної позиції 2936; 3004 90 ? інші [13].

Підходи щодо віднесення лікарських засобів до товарів груп «ризик» та «прикриття» Держмитслужбою деталізовано наказами регіональних митниць.

До групи «прикриття» відносяться бюджетоформуючі лікарські засоби, на які встановлено «0» ставку ввізного мита, оскільки їх декларування можливе і за кодами УКТ ЗЕД 15, 2105, 2208 (Наказ Держмитслужби України (Рівненської митниці) «Про затвердження Переліку товарів групи «ризик» та групи «прикриття» від 8 квітня 2011 р. № 135). В таких випадках із метою перевірки відповідності даним, зазначеним у вантажній митній декларації (код митної процедури 231) характеристикам товару, визначальним для класифікації, проводять заходи митного контролю з проведенням митного огляду [14].

До «групи ризику» віднесено лікарські засоби згідно коду за УКТЗЕД 3004 (різниця у ставках мита від 0% до 10%), відповідно до Наказу Держмитслужби (Івано-Франківська митниця) «Про Порядок застосування спеціальних заходів при митному оформленні товарів групи «ризик» від 29.07.2004 № 297 [15].

Листом Держмитслужби № 25/3-45/7024-ЕП від 02.06.2004 р. деталізовано, що до групи «ризик» віднесено лікарські засоби, які класифікуються у товарній підкатегорії 3004 90 19 00 згідно з УКТЗЕД [16]. До підкатегорії 3004 90 19 входять такі ліки, що розфасовані для роздрібної торгівлі та не містять йоду або його сполук [13].

Слід вказати, що окрім лікарських засобів за кодом 3004 90 19, також до товарів групи «ризик» щодо заниження їх митної вартості віднесено товари з

кодом УКТ ЗЕД 3304990000, відповідно до Листа Держмитслужби «Щодо моніторингу та аналізу митних оформлень товарів та предметів, які переміщуються через митний кордон України та віднесені до товарів групи ризику щодо зниження їх митної вартості» від 12.09.2008 № 16/1-1484-ЕП. Даний код 3304990000 включає косметичні препарати або засоби для макіяжу та препарати для догляду за шкірою, крім лікарських препаратів, включаючи сонцезахисні препарати або препарати для загару; засоби для манікюру та педикюру та інші [17].

При митному оформленні товарів групи «ризик» застосовується низка спеціальних заходів, визначених Наказом Західної регіональної митниці «Про Порядок застосування спеціальних заходів при митному оформленні товарів групи «ризик» від 30.06.2004 № 275 [18]. Такі спеціальні заходи застосовуються з метою визначення [15]:

- кількісних характеристик на товари, на які встановлено специфічні та комбіновані ставки ввізного мита;
- митної вартості на високоліквідні товари з високим рівнем оподаткування;
- коду товару за УКТЗЕД на подібні за складом та функціями товари із значною різницею у ступені оподаткування;
- країни походження на високоліквідні товари, щодо яких можлива фальсифікація країни походження.

Особливості митного контролю та оформлення лікарських засобів, які віднесені до групи «ризик», полягають, зокрема, у необхідності надання митному органу наступних документів: реєстраційного посвідчення МОЗ України; копії фармакопейної статті (вітчизняної або зарубіжної з перекладом); аналітичної нормативної документації, затвердженої МОЗ України; витягу з фармакопейної статті (вітчизняної або зарубіжної з перекладом); сертифікату про аналізи (сертифікат якості) фірми-виробника; рекомендацій до застосування препарату (листки-вкладиші, анотації); ДСТУ, ГОСТів, ТУ або інших нормативних документів, що регламентують виробництво препаратів; ІЧ-, УФ-спектрів, хроматограм препаратів і їх складових [15]. Звертаємо увагу на те, що пакет таких документів подається фірмами-імпортерами в МОЗ України при реєстрації лікарського засобу.

До того ж особливістю митного оформлення лікарських засобів, які декларуються у товарній підкатегорії 3004 90 19 00 згідно з УКТ ЗЕД, є застосування митними органами окремих процедур митного контролю та оформлення, що полягають у проведенні досліджень окресленого виду товару у митних лабораторіях [16].

Наказом Держмитслужби України (Харківської обласної митниці) від 14 грудня 2010 р. (чинний з 15.12.2010 р.) затверджено перелік товарів груп «ризик» та «прикриття», що підлягають обов'язковому експертно-дослідному супроводженню. Відповідно до п.5 даного наказу, обов'язковій перевірці підлягають лікарські засоби за кодом УКТ ЗЕД 3004. Митні органи звертають увагу на показники складу лікарських засобів, в тому числі на вміст етилового спирту, діючу речовину, і до даного товару застосовують спеціальні заходи з обов'язковим залученням відділу контролю митної вартості та класифікації товарів. У п. 36 даного наказу під кодом товару згідно з УКТ ЗЕД 1302—9405 (крім товарної групи 29 та товарної позиції 3004) вказано лише зареєстровані та допущені до застосування в Україні лікарські засоби, що звільняються від оподаткування; до них також залучають відділ

контролю митної вартості та класифікації товарів [19].

Також до особливостей митного контролю та оформлення товарів груп «ризику» та «прикриття» відноситься застосування спеціальних заходів контролю із обов'язковим залученням відділу контролю митної вартості та класифікації товарів. Так, з метою посилення контролю за визначенням митної вартості товарів при здійсненні їх митного оформлення однойменним Наказом Держмитслужби (Дніпропетровська митниця) від 19.06.2007 № 310 закріплено перелік товарів групи «ризику» (косметичні препарати за кодом УКТЗЕД 3304), при здійсненні митного оформлення яких в режимі ІМ 40 обов'язково направляється запит до відділу контролю митної вартості [20]. А Наказом Держмитслужби «Про посилення контролю за правильністю класифікації товарів при здійсненні митного оформлення у Запорізькій митниці» від 21.02.2011 № 109 затверджено перелік товарів групи «ризику» та групи «прикриття», які заявляються до митного оформлення в режимі «імпорт» ІМ 40 та ІМ 40 ПМД, і митне оформлення яких здійснюється із застосуванням спеціальних заходів контролю [21].

Таким чином, застосування вищенаведених особливостей митного контролю лікарських засобів, які відносяться до груп «ризику» та «прикриття», забезпечує на практиці недопущення неповної сплати податків та зборів суб'єктами переміщення лікарських засобів через митний кордон України і сприяє зміцненню бюджету та економіки Української держави.

Висновок. Підсумовуючи вищенаведене, можна дійти висновку, що митний контроль та митне оформлення лікарських засобів, які відносяться до груп «ризику» і «прикриття», мають певні суттєві особливості, які полягають у застосуванні спеціальних заходів контролю із обов'язковим залученням відділу контролю митної вартості та класифікації товарів, проведенні досліджень окресленого виду товару у митних лабораторіях, наданні до митного органу повного переліку документів, аналогічного тому, що подається при реєстрації лікарського засобу, проведенні митного огляду тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пашков В. М. Правове регулювання обігу лікарських засобів / В. М. Пашков. — К.: Морион, 2004. — 160 с.
2. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96 // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 22. — Ст. 86.
3. Таможеное право: учебник / [Отв. ред. А. Ф. Ноздрачев]. — М.: Юристъ, 1998. — 576 с.
4. Про затвердження порядку ввезення на територію України незареєстрованих лікарських засобів, стандартних зразків, реагентів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 26.04.2011 № 237 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 63. — Ст. 2508. — С. 24.
5. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38. — Ст. 288.
6. Шишка Р. Б. Митне право України: [навчальний посібник] / Р. Б. Шишка, В. В. Сергієнко. — Харків: Еспада, 2002. — 296 с.
7. Про перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2006 р. № 80 // Офіційний вісник України. — 2006. — № 5. — Ст. 222. — С. 69.
8. Про перелік документів, що видаються державними органами та застосовуються митними органами при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів: Лист Держмитслужби від 27.12.2010 р. № 11/3-10.18/16990-ЕП // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/>

?code=v6990342-10

9. Основи митної справи в Україні: навчальний посібник / [В. А. Аргунов, Є. М. Березний, В. В. Бичков та ін.]; під ред. П. В. Пашка. – К.: Знання, 2004. – 732 с.

10. Про затвердження Технологічної схеми роботи відділу номенклатури та класифікації товарів при взаємодії з оперативними підрозділами Київської регіональної митниці: Наказ Держмитслужби, Київської регіональної митниці від 31.12.2003 р. № 1517 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v1517483-03>

11. Про затвердження Концепції створення, упровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками та Положення про систему аналізу й селекції факторів ризику при визначенні окремих форм митного контролю : Наказ Державної митної служби України від 27.05.2005 р. № 435 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1025.9023.0>

12. Горбатенко А. Правові наслідки митного кодування ліків: справляння державного мита, умови імпорту / А. Горбатенко, Л. Шиловський // Щотижневик «Аптека». - 2011. - № 18 (789). - С.10-11.

13. Про Митний тариф України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2371-III // Офіційний вісник України. - 2001. - № 18. - Т. 1. - Ст. 781. - С. 24.

14. Про затвердження Переліку товарів «групи ризику» та «групи прикриття»: Наказ Держмитслужби України, Рівненської митниці від 8квітня 2011 р. № 135 // [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://www.qdpro.com.ua/qdw/php/common/disarchive/getdoc.php?isnvalue=46651>

15. Про Порядок застосування спеціальних заходів при митному оформленні товарів «групи ризику» : Наказ Державної митної служби, Івано-Франківської митниці від 29.07.2004 № 297 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1025.8155.0>

16. Щодо роз'яснення листа Державної митної служби України від 02.06.2004 р. № 25/3-45/7024-ЕП : Лист Державної митної служби України від 28.04.2006 № 29/1-11.2/3043-ЕП // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=230731

17. Щодо моніторингу та аналізу митних оформлень товарів та предметів, які переміщуються через митний кордон України та віднесені до товарів групи ризику щодо заниження їх митної вартості: Лист Державної митної служби від 12.09.2008 № 16/1-1484-ЕП // [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1025.15035.0>

18. Про Порядок застосування спеціальних заходів при митному оформленні товарів «групи ризику» : Наказ Західної регіональної митниці від 30.06.2004 № 275 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v-275483-04>

19. Перелік товарів груп «ризик» та «прикриття», що підлягають обов'язковому експертно-дослідному супроводженню : Розпорядження Держмитслужби України, Харківської обласної митниці від 14.12.2010 р. // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.qdpro.com.ua/qdw/php/common/disarchive/getdoc.php?isnvalue=46427>

20. Про посилення контролю за визначенням митної вартості товарів при здійсненні митного оформлення товарів у Дніпропетровській митниці: Наказ Державної митної служби, Дніпропетровської митниці від 19.06.2007 № 310 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1025.12823.0>

21. Про посилення контролю за правильністю класифікації товарів при здійсненні митного оформлення у Запорізькій митниці: Наказ Держмитслужби, Запорізької митниці від 21 лютого 2011 року № 109 // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.qdpro.com.ua/qdw/php/common/disarchive/getdoc.php?isnvalue=46507>

